

Rhestr Wirio Cyngor ac Aseiad Milfeddygol Ar Fferm Cymorth TB

Pwrpas yr ymweliad ar y fferm yw i chi, y milfeddyg wneud y canlynol:

- trafod y sefyllfa o ran Twbercwlosis (TB) ar y fferm â'r ffermwr a rhoi cymorth
- rhoi gwybodaeth bellach i'r ffermwr am y clefyd a'r broses sy'n gysylltiedig ag achosion o TB
- rhoi cyngor ar fioddiogelwch a diogelu'r fuches rhag cyflwyno TB a'i ledaenu
- asesu a chynghori'r ffermwr ar opsiynau yn y dyfodol o ran parhad busnes (pe bai o dan gyfyngiadau)
- ymchwilio i'r ffordd y caiff y fferm ei rheoli a bioddiogelwch ar y safle er mwyn asesu'r risg o ledaenu'r clefyd a rhoi cyngor ar sut i leihau risgiau
- nodi ffynonellau posibl, ffactorau risg ac amcanion ar gyfer cael gwared ar y clefyd ar y daliad a diogelu'r ardal leol a gwneud argymhellion i'r ffermwr a'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) a Llywodraeth Cymru
- rhoi cyngor i'r ffermwr ar arfer gorau i leihau'r tebygolrwydd o achosion eraill o TB.

Fel arfer, dylai o leiaf 70% o'r ymweliad gael ei dreulio ar fynd ar daith o amgylch y fferm, cerdded ar hyd y ffiniau lle y bo modd, a thrafod problemau a nodwyd gyda'r ffermwr.

Ni fwriedir i'r rhestr wirio ganlynol fod yn rhagnodol ond dylai dywys y sgwrs ar rai o'r materion pwysicaf o ran TB. Rydym yn eich annog i wneud argymhellion ar gyfer cymryd camau gweithredu pellach os credwch fod ymyriad penodol a allai helpu i ddileu achos o TB neu leihau'r risg o achosion eraill.

Dylech chi a cheidwad y fuches lofnodi'r ffurflen hon fel cofnod o'r sgwrs a'r ymweliad. Dylid rhoi copi caled wedi'i lofnodi i geidwad y fuches fel y bydd ganddo/ganddi grynodedb o'r argymhellion ar gyfer camau gweithredu. Dylid anfon copi arall i APHA (gweler y cyfeirid yn y nodyn cyfarwyddyd a atodir).

Manylion y Fferm

Enw Ceidwad y Fuches:	
Cyfeiriad:	
	Cod Post:
Enw/Cyfeiriad y Perchennog (os yw'n wahanol):	
Manylion Cyswllt y daliad:	
Rhif y Daliad:	
Math o ddaliad (prif):	
Rhif achos TB:	
Rhif WS Sam Cymorth TB:	
Math o ymweliad: Dilëwch fel y bo'n briodol	Achos / Achos wedi dod i ben/Cadw TB Allan
Dyddiad yr ymweliad:	

		Ydy	Nac ydy
Y prawf TB - a yw ceidwad y fuches yn deall	a. Canlyniadau profion a'u heffaith ar y statws TB presennol	☐	☐
	b. Cyfyngiadau TB, os ydynt yn gymwys	☐	☐
	c. Yr amserlen ar gyfer archwiliad post mortem PCR/meithriniad ac arwyddocâd y canlyniadau hyn, os yw'n gymwys	☐	☐
	ch. Sensitifrwydd y prawf (gan gynnwys dehongliad safonol/llym) ac adweithyddion amhendant	☐	☐
	d. Pa fath o brawf fydd y prawf nesaf a'i ddyddiad	☐	☐
Math o fuches a busnes fferm - a ydych wedi ystyried ac ymchwilio:	a. Maint y fuches a'i math	☐	☐
	b. Gofynion parhad busnes	☐	☐
Glanhau a diheintio	a. A yw'r ffermwr yn ymwybodol o'r gofyniad i ddefnyddio diheintydd a gymeradwywyd ar gyfer TB yn unol â'r gyfradd wanhau gywir?	☐	☐
	b. A yw'r ffermwr yn ymwybodol o'r gofyniad i ddychwelyd y slip ar ffurflen BT05, os yw o dan gyfyngiadau?	☐	☐

Nodiadau

Llawlyfr i ddiogelu iechyd eich gwartheg

Cattle keepers' guide to safeguarding health

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.gov.wales

Gwefan Llywodraeth Cymru ar TB mewn gwartheg

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Contact Us A-Z Accessibility Site Map

About News Topics Consultation Legislation Funding Statistics & Research

Home > Topics > Environment and countryside > Animal health and welfare > Animal disease > Bovine TB

Bovine TB

Last updated 30 April 2015

Share

Environment and countryside

- Animal health and welfare
- Animal disease
- Bovine TB**
- TB Eradication Programme
- Cattle controls
- Biosecurity
- Vaccination
- Intensive Action Area
- Legislation
- Useful contacts

Our long-term goal is to eradicate bovine TB in Wales.

Bovine TB is caused by a bacterium and can affect all mammals. It is a notifiable disease because it can affect humans as well as animals. The risk to public health is kept low because of regular testing of cattle, milk pasteurisation and inspectors at abattoirs. The disease has a significant impact on farms and the agricultural economy.

There is no effective treatment for infected cattle. The major cause of the spread of the disease is through cattle infecting other cattle. To control the disease we test cattle with the aim of identifying infection before they show any signs of illness. This helps us remove infected cattle before they have chance to infect others.

We established the TB eradication programme to carry out our long-term goal of eradicating the disease. The control and eradication of this disease is complicated by the fact that wildlife, such as badgers and deer, can also be infected. This makes it difficult to eliminate the disease from areas where cattle and wildlife can infect each other.

One of the areas with the highest incidence of bovine TB in Europe is our Intensive Action Area (IAA). We are working to eliminate the disease from the IAA by targeting every possible source of infection and using stricter controls.

RELATED LINKS

Glossary

Delio â TB yn eich buches

Dealing with TB in your herd
What happens if bovine TB is detected in your herd?

Animal and Plant Health Agency

Contents

- Section 1 : Breakdown in your herd 2
 - Suspicion of TB in your herd 2
 - Disease investigation of the breakdown 3
 - Dealing with milk quota 4
- Section 2 : Reactor animals 5
 - Valuation, slaughter and compensation 5
 - Calculation of amount of compensation 6
 - Removal and slaughter of reactors by private arrangement 6
 - Removal for slaughter 7
 - Post mortem examination of reactor cattle 8
- Section 3 : Inoculative Reactors 10
 - IRs identified in unrestricted herds 10
 - Further testing of IRs 10
 - IRs identified in breakdown herds 10
 - Further testing of IRs identified within a breakdown 11
 - Private slaughter of IRs 11
- Section 4 : Withdrawal of Officially Free TB status (OTFW) 12
 - Cleaning and disinfection 13
 - Disposal of slurry and manure 13
- Section 5 : Testing during a breakdown 15
 - Short Interval tests 15
 - Gamma interferon tests for M.Bovis 15
- Section 6 : Movements on and off restricted premises 16
 - Further testing after removal of restrictions 16
 - Moving cattle between restricted linked holdings 17
 - Moving cattle off restricted premises 17
 - Movement to slaughter 18
 - Other requirements 18
 - Movement to slaughter through an approved TB slaughter market or collection centre 18
 - Movement to other TB restricted premises 19
 - Movement to Approved Finishing Units (AFU) 19
 - Movement to approved TB isolation units 19
 - Movement through a dedicated sale for TB restricted cattle in England 19
 - Moving cattle onto a TB restricted premises from an unrestricted premises 19
 - Movement of carcasses from your premises 20
- Further information 21

AD TB04100 Page 1 of 21 October 2014
© Crown Copyright 2014

Gwefan GOV.UK ar TB mewn gwartheg

GOV.UK

bovine tb

Departments Worldwide How government works Get involved
Policies Publications Consultations Statistics Announcements

Keeping farmed animals – guidance

Bovine TB: how to spot and report the disease

From: Department for Environment, Food & Rural Affairs and Animal and Plant Health Agency

First published: 26 August 2014

Last updated: 1 October 2014, see all updates

Part of: Notifiable diseases in animals, Bovine TB and Keeping farmed animals

Applies to: England, Scotland and Wales

How to spot bovine tuberculosis (bovine TB), what to do if you suspect it and measures to prevent its spread.

Contents

- [How to spot bovine TB](#) Bovine TB affects cattle and other mammals including humans, badgers, deer, goats, pigs, dogs and cats.
- [Risk to humans](#) The disease is currently present in Great Britain.
- [How to reduce the risk of infection](#)

Ffactorau risg a mesurau rheoli

1. Gwartheg – symudiadau

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?		Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
	Ydyn	Nac ydyn					
Gwartheg - symudiadau Cyflwyno gwartheg (i gynnwys y nifer a'r math a gyflwynir mewn amgylchiadau normal ffynhonnell/ffynonellau y gwartheg, pa mor agos yw ffynhonnell y gwartheg a brynwyd at achosion o TB, oedran y gwartheg, math o fesurau ataliol, manteision AI a buches reoledig)	Prynu gwartheg yn rheolaidd						
	Gwartheg newydd a brynwyd (e.e. gwerthiannau gwasgaru)						
	Cyflwyniad uniongyrchol o wartheg a brynwyd i'r fuches						
	Defnyddio teirw llogi						
	Nodiadau ar argymhellion a chamau gweithredu y cytunwyd â nhw						

2. Gwartheg - cyffiniol

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?		Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir ¹ Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
	Oes	Nac ydyn					
Gwartheg - cyffiniol Cymysgu buchesi a chyswllt â gwartheg eraill (i gynnwys defnyddio tir pori comin neu dir pori a rennir, cyswllt uniongyrchol â gwartheg ffermydd cyfagos, gwartheg yn dychwelyd o sioeau neu farchnadoedd, defnyddio ardaloedd buarth a rennir neu gyfleusterau profi a rennir)	Cyswllt â gwartheg ffermydd cyfagos		A all y fferm gynnal ffiniau diogel er mwyn atal cyswllt trwyn wrth drwyn a chrwydro gyda gwartheg ffermydd cyfagos?				
	Defnyddio tir pori a rennir		A all y fferm osgoi defnyddio tir pori a rennir?				
	Nodiadau ar argymhellion a chymau gweithredu y cytunwyd â nhw						

3. Gwartheg - haint sy'n weddill

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?	Oes	Nac ydyn	Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
Gwartheg - haint sy'n weddill Hanes o achosion o bTB a chynnal profion yn y fuches (gan gynnwys presenoldeb Anifeiliaid heb adwaith pendant a gwartheg risg uwch eraill a bod yr holl brofion yn gyfredol)	Gall presenoldeb cyson gwartheg heb adwaith pendant achosi risg uwch			A all y fferm ddifa gwartheg heb adwaith pendant yn wirfoddol?				
	Ynysu anghyflawn o wartheg heb adwaith pendant			Mae'n ofyniad statudol bod yr holl wartheg heb adwaith pendant yn cael eu hynysu.				
	Profion anghyflawn neu hwyr.			A all y fferm gwblhau'r holl brofion fel y trefnwyd, gan gynnwys profion gamma os yw hynny'n briodol?				
	Nodiadau ar argymhellion a chamau gweithredu y cytunwyd â nhw							

4. Moch daear

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?	Oes	Nac ydyn	Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
Moch daear Cyswllt â bywyd gwyllt (i gynnwys lleoliad brochfeydd a charthfeydd moch daear, systemau pori a ddefnyddir a chyswllt posibl ar dir pori, mesurau ataliol wrth bori ar dir pori a chyflenwad dŵr ar y tir pori, cyswllt uniongyrchol ac anuniongyrchol posibl o fewn adeiladau'r fferm, beudai, storfeydd bwyd a silwair, ac arferion bwydo eraill a allai annog moch daear, er enghraifft bwydo rhywogaethau eraill ar y tir pori megis porthwyr isel ar gyfer wŷn neu borthwyr adar hela.	Cyswllt gwartheg (uniongyrchol ac anuniongyrchol) â moch daear ar dir pori			A all y fferm roi mesurau ar waith er mwyn atal cyswllt â moch daear ar dir pori – a ellir ffensio o amgylch brochfeydd a charthfeydd moch daear?				
	Cyswllt gwartheg (uniongyrchol ac anuniongyrchol) â moch daear mewn adeiladau fferm			A all y fferm ddiogelu storfeydd porthiant i atal moch daear rhag cael mynediad atynt?				
				A all y fferm ddiogelu storfeydd/claddfeydd silwair i atal moch daear rhag cael mynediad atynt?				
	Gall moch daear gael mynediad at lyfleoedd mwynau a/neu gafn porthiant/dŵr			A ellir codi cafnau porthiant, llyfleoedd mwynau a chafnau dŵr oddi ar y ddaear i atal moch daear rhag cael mynediad atynt? (<i>Gydag ystyriaeth ar gyfer uchder y cafn dŵr lle mae defaid yn cyd-bori</i>).				
Nodiadau ar argymhellion a chamau gweithredu y cytunwyd â nhw								

Gadawyd y dudalen hon yn wad a gellir ei defnyddio i dynnu llun o'r buarth er mwyn helpu i nodi pwyntiau mynediad gan foch daear a bywyd gwyllt eraill i adeiladau ac ati.

5. Anifeiliaid eraill

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?		Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
	Oes	Nac ydyn					
Anifeiliaid eraill A oes da byw neu anifeiliaid domestig eraill ar y fferm?	Da byw eraill a gyd-leolir (er enghraifft, camelidau, moch, geifr a cheirw)		A all y fferm gadw'r rhywogaethau da byw eraill yn ddiogel oddi wrth y fuches wartheg?				
	Anifeiliaid domestig eraill (cathod)		A all y fferm gadw anifeiliaid domestig yn ddiogel oddi wrth y fuches wartheg?				
	Nodiadau ar argymhellion a chamau gweithredu y cytunwyd â nhw						

6. Anuniongyrchol

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?		Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
	Oes	Nac ydyn					
Anuniongyrchol I gynnwys rheoli slyri a thail, offer a rennir, contractwyr, staff y fferm ac ymwelwyr	Gwasgaru slyri neu dail ar dir pori			A all y fferm osgoi rhoi gwartheg i bori ar dir pori am o leiaf 60 diwrnod ar ôl gwasgaru slyri neu dail?			
	Offer a rennir ar gyfer gwasgaru slyri neu dail			A all y fferm osgoi defnyddio offer a rennir ar gyfer gwasgaru slyri neu dail?			
	Glendid gwael beudai ac offer.			A all y fferm lanhau a diheintio beudai ac offer yn rheolaidd?			
	Cerbydau cludo da byw ac offer fferm a rennir			A all y fferm osgoi defnyddio cerbydau cludo da byw ac offer fferm a rennir?			
	Diheintio gwael cerbydau cludo da byw ac offer a rennir			A all y fferm sicrhau y caiff unrhyw gerbydau cludo da byw ac offer a rennir eu golchi a'u diheintio yn drwyadl?			
	Staff y fferm ac ymwelwyr			A all y fferm ddarparu dillad diogelu i staff y fferm ac ymwelwyr?			
	Diheintio gwael dillad diogelu a darpariaeth wael o ddipiau esgidiau			A all y fferm ddarparu dipiau diheintio esgidiau a diheintio dillad diogelu?			
	Nodiadau ar argymhellion a chamau gweithredu y cytunwyd â nhw						

7. Arall

A ydych wedi adolygu...?	A yw'r ffactorau risg hyn yn chwarae rôl ar y fferm hon?		Os ydynt, a all y fferm ddefnyddio'r mesur(au) rheoli hwn/hyn a awgrymir? Os yw'n ymweliad achos, ystyriwch a fydd y fferm yn eu defnyddio, neu os yw'n ymweliad achos wedi dod i ben, ystyriwch a wnaeth y fferm eu defnyddio.	Gall - bob amser	Ar y cyfan - yn amlach na hanner yr amser	Yn rhannol - llai na hanner yr amser	Na all - byth
	Oes	Nac ydyn					
Arall Cyflawni'r cynllun iechyd buches a rheoli lloi	Bwydo llaeth heb ei drin i loi		A all y fferm fwydo powdr llaeth i loi neu sicrhau bod llaeth wedi'i basteureiddio cyn ei fwydo i loi?				
	Statws iechyd buches gwael a chlefyd endemig cydgyfredol		A all y fferm gynnal cynllun iechyd buches cyfredol i gefnogi lefelau isel o glefydau endemig a chlefydau cynhyrchu?				
	Cynyddu maint y fuches		A all y fferm gyflwyno grwpiau rheolaeth ar wahân i leihau'r risg o ymledu?				
	Nodiadau ar argymhellion a chymau gweithredu y cytunwyd â nhw						

8. Ffactorau risg ychwanegol

A ydych wedi adolygu...?	Ffactorau risg a mesur(au) rheoli a awgrymir ar gyfer cyflwyniad neu ymlediad TB
A oes unrhyw ffactorau risg ychwanegol a mesurau rheoli y gellir eu nodi ar y fferm hon?	Nodiadau ar argymhellion a champau gweithredu y cytunwyd â nhw

Argymhellion ar gyfer camau gweithredu pellach

Cwblhewch y templed isod gyda'r holl argymhellion a wnaed yn dilyn yr ymweliad hwn.

1. Argymhellion i'r ffermwr

Ar ôl asesu'r ffactorau risg ar gyfer y fferm hon, yn gryno, beth yw'r argymhellion â blaenoriaeth ar gyfer mesurau rheoli ymarferol i gefnogi dileu bTB o'r fuches?

Categori ffactor risg	Argymhelliad/Argymhellion
1. Gwartheg - symudiadau	
2. Gwartheg - cyffiniol	
3. Gwartheg - haint sy'n weddill	
4. Moch daear	
5. Anifeiliaid eraill	
6. Anuniongyrchol	
7. Arall	
8. Ffactorau risg ychwanegol	

2. Argymhellion i Lywodraeth Cymru ac APHA i'w hystyried

Rwyf wedi cynnal ymweliad cymorth a chyngor Cymorth TB ac mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu fy nhrafodaethau gyda'r ffermwr ac yn gofnod o'm hargymhellion/cyngor i'r ffermwr:

Llofnod

Enw mewn
PRIFLYTHRENNAU

Dyddiad

Milfeddyg Swyddogol
Ymarfer (OV)

Cefais ymweliad cymorth a chyngori Cymorth TB ac mae'r adroddiad hwn yn gynrychiolaeth dda o'n sgwrs a'r argymhellion a wnaed i mi:

Llofnod

Perchennog/Ceidwad

Enw mewn
PRIFLYTHRENNAU

Dyddiad

Mae APHA yn un o Asiantaethau Gweithredol Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig ac mae hefyd yn gweithio ar ran Llywodraeth yr Alban, Llywodraeth Cymru a'r Asiantaeth Safonau Bwyd i ddiogelu iechyd anifeiliaid a phlanhigion er budd pobl, yr amgylchedd a'r economi.